

Kako dalje?

Pred nekoliko decenija postojao je i kod nas među stručnjacima koji su se bavili crkvenom glazbom i liturgijom, tzv. Cecilijanski pokret sa svojim časopisom »Sveta Cecilija« kao glasilom. Svrha mu je bila čuvanje, propagiranje i izdavanje vrijednih crkvenih bilo pučkih bilo zbornskih kompozicija. Iako se sugestije ovog pokreta i nisu baš svugdje i posve dosljedno prihvaćale i provodile, onaj tko se bavio liturgijskim pjevanjem mogao je znati ili dobiti meritorno mišljenje ove grupe stručnjaka za svaku pojedinu kompoziciju, pa nije moglo biti dileme što se u liturgiji preporuča, a što ne.

Tako je bilo nekada.

Danas to nije tako. Potpunim napuštanjem latinskog jezika i tradicionalno ustaljenih oblika u liturgiji, nehotice se je teško uzdrimalo ne samo zborni način sudjelovanja u liturgiji nego liturgijsko pjevanje u osnovi. S jedne strane napustilo se izvođenje i ono malo nama dostupne i izvodive dobre glazbene literature koja je većinom bila na latinskom jeziku. S druge strane, potiskivanjem zbornog pjevanja u drugi plan na račun pjevanja puka, izgubio se i znatan dio motivacije velikog broja pjevača, što je uz vrlo oskudan izbor kompozicija na našem jeziku (osobito u početku), u kratko vrijeme decimiralo naše crkvene pjevačke zbrove. Iako to nisu jedini razlozi propadanja zbrova, po mojem su mišljenju tada bili odlučujući.

Njihovim nestajanjem stvarala se izvjesna praznina, budući da uvođenje puka kao direktnog sudionika u liturgiju nije išlo onako glatko ni jednostavno kao što se u početku predviđalo. Istovremeno se osjeća sve snažnije gibanje i traženje vlastitog izraza mladih generacija i kod nas na području liturgije, osobito pod utjecajem sličnih strujanja i promjena u inozemstvu.

U takvim okolnostima pojavila se grupa »Zeteoci« s nabožnim šansonama, koja je po mojem mišljenju imala dalekosežni utjecaj na daljnji razvoj liturgijskog pjevanja u nas. Samim tim što su je sačinjavali bogoslovi, njihov izbor pjesama i njihova interpretacija dobili su neki prizvuk službenosti. I ovaj sastav je imao ogroman uspjeh u našim prilikama. S osobitim oduševljenjem su ih prihvaćali mladi, i malo pomalo njihov repertoar šansona počeli uvoditi u liturgiju. Budući da je svaki narod bez mlade generacije unaprijed osuđen na propast, to bi i Crkva kao Božji narod, bez mladog pokoljenja sama sebe pokopala. Ne može joj dakle biti svejedno što taj dio božjeg naroda misli, govori i pjeva. A ono što se danas izvodi pod liturgijom za mlade, nije lako opisati. Takva šarolikost u izboru pjesama (od crnačkih duhovnih preko kvazikompozicija nazovikompozitora i domaćih i stranih, od izvadaka iz mjuzikla — »Jalta, Jalta« na primjer), tekstova (kakvi najvećim dijelom ne bi prošli najniži kriterij ni stručni ni ideo-

loški), instrumenata (električnih orgulja s najosebujnijim registrima, električnih i običnih gitara, udaraljki, tambura, usnih harmonika) i načina izvođenja tih i takvih kompozicija (od razvučenih kavanskih rubata do takvih ritmičkih kombinacija koje se nalazi još samo na plesnjacima) morala bi zabrinuti ne samo one koji su direktno ili indirektno odgovorni za liturgijsko pjevanje, već i šire krugove dobronamjernih vjernika.

S druge strane, u crkvama gdje nedjeljom i blagdanom redovito ima više misa, one su uglavnom ili samo recitiraju, ili kombiniraju recitiranje s pučkim pjevanjem. Nažalost repertoar tih pjesama toliko je mršav da se zapravo sveo na svega nekoliko njih, koje se zbog toga uporno pjevaju iz nedjelje u nedjelju, čime upravo maltretiraju sakupljene vjernike.

Ne vjerujem da je jedno ili drugo bila nakana postkoncilskih promjena na polju liturgijskog pjevanja.

Zato da se vratim na početak.

Cecilijanski pokret danas ne postoji (barem ne formalno). Ali njegov list »Sv. Cecilija« ponovno izlazi. Zar se stoga ovaj časopis ne bi trebao više (osim kojeg sporadičnog mišljenja, češće prijevoda nego domaćeg autora) i sistematskije angažirati i danas u traženju, propagiranju i štampanju vrijednih kompozicija stvorenih u naše vrijeme, u prvom redu pučkih, uključujući i one za mlade (ako se uopće tako mogu dijeliti!), kad smo već zborni pjevanje potisnuli u pozadinu. Zašto ovaj časopis ne bi u svakom broju donosio stručne ocjene glazbe i teksta pojedinih pjesama što se danas javno izvode za vrijeme liturgije (prvenstveno mislim pjesme iz repertoara mladih). Zapravo, mladima ne bismo smjeli zamjeriti niti se sablažnjavati na njihovu izboru kad ih de facto nismo ni poučili ni uputili u vrijednost pojedinih takvih kompozicija. A zabrana bez detaljnijih objašnjenja djeluje policijski, i obično izaziva suprotno djelovanje. Budući da ne postoji bilo kakva stručna ocjena konkretnih pjesama, svećenici, koji su prvi, jedini i glavni filteri liturgijskog pjevanja u nas moraju sami vrednovati kompozicije prema vlastitom znanju i ukusu. Budimo otvoreni, koliko svećenika tako poznaje glazbu da može sam prosuditi i odvojiti vrijedno od bezvrijednoga? Zašto će najveći dio njih prihvatiti ono što je ugodno uhu, odnosno ono što im se čini najprihvatljivije za njihov puk, ili se već drugdje pjeva (pa odgovornost i ne pada na njih!), a što najčešće nije garancija vrijednosti tih pjesama. Stoga iznesimo konkretne primjere pjesama (ne paušalno!) koje se ni pod kojim uvjetima ne mogu pjevati za vrijeme liturgije, a što ne znači da se ne mogu pjevati izvan nje (jer kao što reče jedan uvaženi profesor nedavno u

diskusiji o tom pitanju: tko je čuo nekog u dokolici pjevušiti »Uskrsnu Isus doista«!). Ali neka to jedanput bude javno napisano. Onima koji ne žele prihvatiti kriterije (osim, dakako, svojeg vlastitog!) moram reći da ne poznajem ni jednu ljudsku djelatnost koja se odvija bez određenih uvjeta, ograničenja, uzora i referentnih vrijednosti. Po kojoj logici ih ne treba biti jedino u liturgijskom pjevanju? Odnosno, kako znamo da je Gospodinu Bogu sasna svejedno što i kako mu pjevamo u crkvi?

Mislim da bi ovakvo praktično tretiranje liturgijskog pjevanja u »Svetoj Ceciliji« imalo utjecaja i na njenu nakladu. Svakog svećenika ne moraju interesirati pojedinosti o ovom ili onom kompozitoru, različitim godišnjicama, graditeljima orgulja, kritičkim osvrtima i tome slično. Ali mora ga interesirati da li mu pod misom tko pjeva, što pjeva i kako.

I još nešto. Zar ne bi Institut za crkvenu glazbu (čiji je predstojnik ujedno glavni i odgovorni urednik »Svete Cecilije«) trebao biti ono tijelo koje bi svojom stručnošću i ugledom stajalo iza donešenih ocjena i mišljenja u ovom listu? Jer ustanovu koja se bavi crkvenom glazbom (a ovoj je to glavna zadaća) mora zanimati što se danas događa na tom području, budući da Institut nije muzejska institucija pa da je interesira samo ono što je bilo i kako je (lijepo!) bilo. Mislim da ga mora posebno interesirati sadašnjost i s njom usko povezana budućnost predmeta kojim se bavi. Možda bi ovu djelatnost Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu trebalo posebno istaknuti i u njegovom novom Statutu koji se ovih dana donosi. Jer, parafrazirajući misao jednog njegovog profesora koju je iznio prigodom 10-godišnjice postojanja Instituta, kakvi su nam to crkveni glazbenici kad nam je ovakva crkvena glazba!

Dirigent

OBAVIJESTI PRETPLATNICIMA

Obavještavamo poštovane pretplatnike da cijena časopisa »Sv. Cecilija« usprkos povišenju tiskarskih troškova ostaje za 1976. g. nepromijenjena. Prema tome pretplata za tuzemstvo i dalje iznosi 90 Nd., a za inozemstvo 11 USA dolara.

Budući da od prvog travnja ove godine stupaju na snagu novi propisi o plaćanju roba i usluga, to molimo sve dužnike da što prije podmire svoja dugovanja a sve pretplatnike da na vrijeme izvrše svoju pretplatu za 1976. g. kako bi »Sv. Cecilija« mogla dalje redovito izlaziti.

Uprava i uredništvo